

Besök och intervju med Fredrik, Tåå gård

Biologisk mångfald på Tåå gård är ett samarbete initierat av LF Sörmland och en tilläggsinsats till Agro Sörmlands projekt Mer vall.

Lantbrukaren som vi engagerat i den här tilläggsinsatsen är Fredrik Jerlström på Tåå gård utanför Nyköping. Fredrik är medlem i Agro Sörmlands utvecklingsråd och kund hos LF Sörmland.

Fältstudien som ska genomföras på Tåå gård under odlingssäsongen 2024 består av två delmoment, blommande fältkant respektive odling av rörsvingelfrö.

=====
FAKTARUTA

Om delmoment blommande fältkant:

För att gynna blombesökande insekter kan ett alternativ vara att så in ettåriga växter som producerar nektar och pollen. Det ger möjlighet för insekter att hitta tillfälliga miljöer att hitta föda i.

De insådda blommande kantremorna bryter av mot spannmålsgrödorna och fältkanten på Tåå gård är sådd med en ettårig fröblandning. Fröblandningen innehåller persisk klöver, blodklöver, honungsört, bovete och solros.

=====
FAKTARUTA

Om delmoment odling av rörsvingelfrö:

Syftet med odlingen av rörsvingel är att skörda de värdefulla små fröna som skall användas i fröblandningar för att skapa tåliga gräsmattor. Rörsvingel är nämligen en gräsart som är tålig mot väder och slitage, bildar tuvor och är robust mot torka.

Odlingen av frö sker så att vallfröet sås ena året och övervintrar. Efter vintern börjar gräset växa relativt snabbt och går så småningom i ax. När axen med de små fröerna mognat av tröskar man dem. Odlingen sker på kontrakt för Lantmännen och fröskörden levereras till dem. Jämfört med odling av spannmål som vete, korn, havre är odling av vallfrö som rörsvingel betydligt mer utmanande. Lyckas odlaren väl med odlingen kan det bli en bra skörd och ett gott ekonomiskt resultat men det finns även risk för riktigt låg skörd med ekonomisk förlust som följd.

Eftersom frövallen växer över vintern gynnar den biologisk mångfald på ett annat sätt än blommande kantremor. Inte minst gynnas de marklevande organismerna som lever under markytan. De är många. Det är ett myller av liv under markytan och markens struktur, vattenhållande förmåga, näringsinnehåll och mera spelar roll för hur dessa organismer utvecklas och gör nytta för markhälsan. I förlängningen bidrar en god markhälsa till bra bördighet i växtodlingarna och lägger grund för höga skördar.

=====

Vi har fått veta av Fredrik att han har sått i början av maj, precis innan regnet kom vilket var lyckosamt och bäddar för bra förutsättningar.

I mitten på maj stämde vi träff på Tåå gård för en pratstund och för att dokumentera inledningsskedet. Sol och värme efter regnet har gjort att vi kan se en begynnande uppkomst på den insådda fältkanten i form av blad från de plantor som redan grott.

- Fredrik som är femte generationen på gården får frågan om vikten av biologisk mångfald är "gammal kunskap" som är självklar att ha i åtanke i lantbruksarbetet i stort?
 - Det försöker man ju tänka på lite hela tiden. Jag har till exempel lagt ut halmbalar i åkerkanter för humlor att ha att bo i. Det är något jag läst mig till men annat har funnits med länge. Jag har till exempel haft kantzon mot stora diken nu i 15–20 års tid, det gör man för att bekämpningsmedel men även gödsel från åkrarna inte ska komma ner i dikesvattnet
- Vilken produktion och vilket landskap har ni här på Tåå gård?
 - En ren spannmålsodling med inriktning på utsädesodling åt Lantmännen. Höstvetete är den största grödan som är ungefär halva och sedan är det korn, ärtor, oljeväxter, höstraps och fröodling. Fröodlingsarten är för närvarande rörsvingel. (Mer om rörsvingel längre fram.)
 - Jag har bra arrondering och har inte så mycket öppna diken utan det är egentligen ett stort slättlandskap här.

Arealen på Tåå gård är 220 ha och består av stora sammanhängande fält. I slättlandskap, som det Tåå gård ligger i, har avbrotten med blommande kantzoner visat sig göra stor nytta. Inslag av blommande kantzoner ger insekterna bättre möjlighet att landa någonstans där de hittar föda som nektar eller pollen, sådant som de inte hittar i spannmålsgrödorna. (Vilken åtgärd man ska välja att göra för ökad biologisk mångfald avgörs av vilket landskap man verkar i.)

- Du har även en odling av vallfrö här på gården. På vilket sätt är det en annorlunda gröda jämfört med spannmål och blommor?
 - Rörsvingel är det vallfrö vi odlar här, vallfrö är en flerårig gröda som till skillnad mot spannmål och blommor får ett enormt rotsystem som luckrar upp marken, även på djupet. Det här gynnar massor av organismer under jorden som gör skillnad.

Den biologiska mångfalden finns inte minst under markytan och flera uppskattar att man inte bearbetar jorden med redskap varje år.

- Det här odlar jag för att förbättra markstrukturen och så binder det in en hel del kol. Sedan är det en omväxlingsgröda och en utmaning som kräver lite extra noggrannhet. Jag har hållit på med fröodling i 15 år så det är inget nytt.

- Vi frågar vad den här insatsen tillsammans med LF Sörmland och Agro Sörmland innebär för Fredrik och möjligheterna på hans gård?

- En sådan här sak når ut till grupper utöver den vanliga kretsen inom gröna näringar. Allt som kan öka kunskapen om vad ett modernt lantbruk är och gör är bra. Vi behöver berätta för fler att effektiv spannmålsodling även kan ha inslag av insatser för ökad biologisk mångfald som gör skillnad och nytta för olika arter.

- Helt kort, nämn ett par vinster för dig som företagare att göra de här insatserna för biologisk mångfald?

- På sikt kommer jag få nytta av att det finns fler pollinatörer.
- Gården omges av starkt trafikerade vägar och jag tror att många kommer att se och haja till av de blommande kanterna och undra vad det är.

Tåå gårds spannmålsgrödor kommer med största säkerhet att gynnas av en ökad biologisk mångfald genom blommande kantrensor och vallfrö som har bra effekt på markhälsan men konkret statistik över ekonomisk lönsamhet kan vara svår att mäta. Lönsamheten i den här typen av insats är främst i form av kollektiv nytta. Vi vet att den biologiska mångfalden är hotad och det här är ett sätt att tillverka biologisk mångfald.

Det får avsluta och sammanfatta dagen; Så fungerar lantbruket, vissa räkenskaper hamnar någon annanstans, man levererar kollektiva nyttigheter eller ekosystemtjänster till övriga samhället.

Vi återkommer om några veckor och kikar på hur det går för plantorna i den blommande fältkanten.